

Anne Ch. Østbyová

KOUSKY ŠTĚSTÍ

Román o přátelství, naději a čokoládě

Anne Ch. Østbyová

KOUSKY ŠTĚSTÍ

Anne Ch. Østbyová

KOUSKY ŠTĚSTÍ

Román o přátelství, naději a čokoládě

ARGO

Překlad knihy byl vydán s finanční podporou Nadace norské literatury v zahraničí NORLA.

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Přeložila Viola Somogyi

Biter av lykke

Czech edition © Argo, 2018

Copyright © Anne Ch. Østby, 2016

Copyright © Font Forlag, 2016, Norway

Translation © Viola Somogyi, 2018

Cover illustration © Zlata Podlucká, 2018

ISBN 978-80-257-2476-7 (váz.)

ISBN 978-80-257-2568-9 (e-kniha)

*Nejsme určováni malostí našich ostrovů,
ale velikostí našich oceánů.*

EPELI HAU' OFA

Pozvání a výzva

Korototoka, Fidži, 25. července 2012

Moje milá přítelkyně...

Můžu Tě tak pořád ještě nazývat?

Razítka na dopise Tě asi zarazila, ale už asi tušíš, od koho je, vid'?
Známky s leguány a s ploskozubci můžou pocházet jediné od Kat. Hlas z daleké minulosti, z dob společenství, které jsme kdysi mívaly. Myslíš, že je možné ho znovu najít?

Děkuji Ti za pozdravy a podporu v době, kdy jsem ji potřebovala nejvíce. Vím, že jsi nemohla hodit všechno za hlavu a přicestovat přes půl světa na pohřeb. Možná není úplně snadné si představit, jak při něčí poslední cestě znějí fidžijské melodie a jak truchlící přinášejí pletené rohože. Kolik slaměných rohoží potřebuje nebožtík? zeptala by ses. A já bych Ti odpověděla, jak mi to vysvětlila Ateca: „Tolik, kolik je k uctění života pana Niklase potřeba.“ A tak jsem rohože rozložila na verandě. Sušené palmové listy spletené do kostkovaného vzoru, kotva pro tělo a pevná podložka pro myšlenky, které se často spolu s netopýry vrhají do planoucích západů slunce, jimiž je Korototoka pověstná.

Večer se vždy připlíží touha, silná a bolavá touha po Niklasovi a po tom, co bývalo. Maraton v celosvětovém neštěstí, řekla bys možná. Vytvalostní běh tragickým suchem nebo ekologická katastrofa ve všech studních? Ano, to taky. Ale nic z toho bych nechtěla prožít jinak. Záchraty malárie, nedostatek vody, noci plné svědících štípanců od blech, to mě naučilo všechno zvládat. Bez peněz, toaletního papíru a šamponu i bez tučné penze díky zásobám ropy. Takže tu teď sedím, maličká tečka v Tichém oceánu, bez muže, ale nikoli bezradná.

A doufám, že ne bez přátel. Ocitla jsem se tu totiž s šesti hektary kaovníků a s domem, kde je místo pro spoustu lidí. V těle mi to sem tam zavrže, ale moje bílé nohy už zakořenily ve fidžijské půdě a hodlají v ní

setrvat až do posledního západu slunce. Proč bychom to nemohly uskutečnit společně? Přijďte sem! Všechno, co nedopadlo podle vašich představ, nechte za sebou! Všechno, co si hodláte ponechat, přivezte a nastěhujte se do jednoho z pokojů ve Vale nei Kat! Katin dům se může stát místem, kde k sobě znovu najdeme cestu, a kdybychom ji nedokázaly najít, vymyslíme něco nového!

Na psaní dopisů mě nikdy moc neužilo, nepsala jsem vám z Nepálu, Afghánistánu ani z Mauricia. Ale chyběla jsi mi, a ostatní taky. Četla jsem vaše dopisy a e-maily, obdivovala fotografie dětí a vnoučat. A teď si lámou hlavu, jestli by nešlo po více než čtyřicetileté přestávce znovu splést všechny nitky dohromady. Měla bys chuť absolvovat poslední etapu společně? Zkusit si navzájem pomáhat, když jedna zakopne a jiná kulhá, nořit ztuhlá kolena do teplých slaných vln a bořit prsty na nohou do bílého písku?

Nehledám levnou pracovní sílu, plantáž je v dobrých rukou. Korotoka je vesnička uprostřed kakaových plantáží a o sklizeň, kvašení a sušení bobů se stará předák. Ale třeba bychom se mohly něčeho odvážit, zkusit společně využít nějakou šanci? Vařit čokoládu, umíchat báječné pleťové mléko vonící po kakau, co ty na to?

Možná teď přemýšlíš, proč jsem ti tohle nenapsala v e-mailu. Dopisu trvá dlouhé dny a týdny, než doputuje z jednoho světa do druhého, a slova po cestě nabudou skutečné váhy a významu. Teď, když dorazila do Tvých rukou, uzrála, změkla a pohupují se na listu dopisního papíru, jsou připravena přilákat tě sem. Cítíš na jazyku chuť papáji a kokosových ořechů? Slyšíš zpěv v korunách palm na pláži? Vidiš klenutou linii obzoru v dálce, kde se Tichý oceán stýká s oblohou? Samozřejmě, pokud Tě víc zajímá náledí, zahřívání motoru nebo účty za elektřinu, tak schovej dopis do zásuvky a už ji nikdy neotevři. Dopis se po cestě přes moře může snadno ztratit, pošta z Tichomoří je nevypočitatelnější než tropický cyklon nebo místní ministerský úřad. V tom případě k vám nikdy nedorazí a jako bych Ti žádné otázky nikdy nepoložila.

Tak, teď dopis odešlu, naposledy toužebně uhladím prsty známky a doufám, že tě vítr přinese sem ke mně. Možná by se z Vale nei Kat mohl stát dům pro nás pro všechny, nebo třeba Dámský dům, kde bychom společně mohly snít, toužit, pít, smát se, nadávat a plakat. Dokud nás vítr neodnese nad vlny a naše rohože někdo nevynese po schodech nahoru a nerozloží je.

Lolomas,

Kat

Kapitola první

Sina

„Nemám peníze!“

Neviděly se několik desetiletí a první, co Sina Kat naservíruje, je její neutěšená finanční situace – propánajána! Vší silou se kousne do rtu a zápolí s třasem kolem úst. Rozpřáhne náruč před vysokou, nakrátko ostříhanou ženou se slunečními brýlemi zvednutými na čelo.

„Já... ach, Kat! Tak ráda tě zase vidím! A jak ti to sluší!“

Orchestr složený z hráčů na ukulele, který vítá v příletové hale letiště Nadi turisty oděné v šortkách, začne hrát líbeznou melodii na uvítanou. Zpěvák v košili s nápadným vzorem a květinou za uchem mrkne na Sinu a ta se rychle posune blíž ke Kat.

„Bula!“

Sinin utrápený výrok se utopí v Katině objetí na uvítanou. „*Bula vinaka!* Teď už jsi tu, a to je nejdůležitější. Jedno pěkně po druhém a všechno dobře dopadne. Počkej, podívám se na tebe!“

Kat od sebe Sinu mírně odstrčí a ušetří jí široký zářivý úsměv, stejný jako dřív. Pak ji k sobě přitáhne a znovu ji obejmě. „Takže jsi přece jen tady, nemůžu tomu uvěřit!“

„Ani já ne!“

Sina má přidušený hlas. Chvěje se únavou po téměř dvoudenní cestě a škubne sebou, když trojice hráčů na ukulele znovu začne hrát a přivlní se k ní široké boky oděné v oranžové květované látce. „*Bula, madam, welcome to Fiji!*“ Na krk se jí snese květinový věnec a spousta bílých zubů zazáří v úsměvu. Sina křečovitě svírá držadlo kufru a klopýtá za Kat, která míří ven, do temného, vlhkého říjnového večera. Čeká je dvouhodinová jízda do Korototoky.

Tma je hustší než doma. Sotva za sebou nechají světla letiště, jako by se ocitly v tunelu beze stěn, úzkém a zároveň oteřeném, až se z toho točí hlava. „Podívej se na hvězdy,“ vyzývá ji Kat a Sina vystrčí hlavu otevřeným okénkem. Noční obloha připomíná explozi zářivých bodů, ohromný ohňostroj. Sina zakloní hlavu a násilím se musí přimět, aby se znovu podívala do auta. Kat na ni pohlédne a usměje se: „Fantastické, co?“ Náhle dupne na brzdu. Sina vyletí dopředu, záchranný pás ji zbrzdí, stihne zahlédnout hubeného koně na kraji silnice. Kat zavrtí hlavou a zase se rozjede, nyní trochu pomaleji. Projíždět potmě vesnicemi je životu nebezpečné. Pobíhají tu zvířata a člověk nikdy neví, kdy se uprostřed silnice objeví kráva.

Na jedné straně moře, na druhé stromy, písečné duny, občas pole s plodinami, které nepoznává. „Cukrová třtina,“ vysvětluje Kat. „Pěstují tu hlavně cukrovou třtinu a kukuřici.“

Temnotu občas naruší řada domků, tu a tam bliká žárovka. Sina zahlédne i okolí domků, všimne si, že některé těsně u silnice jsou jen z vlnitého plechu. V něčem takovém budou bydlet? Přijela na Fidži jako první, Ingrid a Lisbeth dorazí během několika týdnů. A pak i Maya, Sina se doslechla, že má nějaké zdravotní problémy, o nichž se nejdříve musí poradit s lékařem. Sinu ovládne neklid: bude tu dost místa pro všechny? Nebudou se přece jen někde mačkat?

Ale *Vale nei* Kat není žádná bouda z vlnitého plechu. Když dorazí do Korototoky, projíždějí po úzké cestě s domky po obou stranách. „Tohle je hlavní ulice.“ Vine se až dolů k pláži a až na úplném konci Kat zabočí doprava na dvůr. „A jsme tady!“ Zaparkuje auto před nízkým domem, uprostřed se špičatou střechou, která trčí do vzduchu jako klobouk. Podél celého průčelí se táhne široká zastřešená veranda. Její střechu podpírají tři sloupy upevněné silnými provazy. Na kraji prostranství stojí pár menších budov, pěšinka lemovaná kulatými kameny se ztrácí za rohem

domu. Na verandě stojí proutěná křesla a je tu i závesné lůžko. Všechno ozařují pohodlně zapíchnuté u schodů.

Než Sina s námahou vystoupí z auta, se skřípáním se otevírají posuvné dveře ze síťoviny a objeví se v nich drobná, zavalitá postava s kudrnatými vlasy, které jsou ozářené zezadu a připomínají svatozář. „*Bula vinaka*, madam. Vítejte!“

Kat Sinu připravila na to, že hospodyně na ně určitě bude čekat, přestože je pozdě. „Seznam se s Atekou,“ říká a vleče Sinin kufr nahoru po schodech. „Moc se na tebe těšila.“

Sina hospodyně podá ruku: „Těší mě.“ Avšak místo aby jí Ateka stisk oplátila, zakryje si sevřenou pěstí ústa, aby potlačila smích, který jí probublává mezi prsty. Celé tělo se jí zmítá radostí a ona rychle převezme od Kat kufr. „Odnesu vám ho dovnitř, madam.“ Sina neví, čemu se má divit víc – bezdůvodnému smíchu, nebo tomu, že ji někdo poprvé v životě oslovuje „madam“. Ale vzápětí na to zapomene, protože Kat ji kývnutím přivolá k zábradlí verandy a ukáže ven: „Teď ve tmě není nic vidět, ale slyšíš to, vidíš?“

Sina to slyší. Má tvář obrácenou k moři a Fidži ji vítá. Šumění přelévajícího se písku, rytmus vody a měsíce a nejasné přísliby. Vlažný vánek jí ovívá zpocenou tvář, závan čehosi sladkého a hojného, kapka medu na jazyku.

Mezi domem a pláží roste pás vysokých, tenkých stromů, které se černě rýsují na pozadí oblohy ozářené bledým měsícem. „To jsou ty kakaovníky, o kterých jsi mluvila?“ ptá se Sina, ale Kat zavrtí hlavou: „Kdepak. Plantáž je o kus dál, na druhém konci vesnice. Tohle jsou kokosové palmy, rostou tu všude.“

Obejme Sinu kolem ramen a sevře ji. „Bude se ti tady líbit, Sino,“ řekne. „Bude ti tu dobře.“

Sina přikývne. V duchu si ta slova opakuje jako ozvěnu a přeje si, aby se stala skutečností. Bude mi tu dobře.

To ovšem nic nemění na skutečnosti, že je úplně bez peněz. Naprosto na dně. A přece to udělala. Zamkla dveře a opustila dům, dřevou střechu a auto, které potřebuje nové zimní gumy. Teď tu leží v cizí posteli v neznámé zemi a nemá ani vindru. A Armand je na tom stejně. Sina se převrací ze strany na stranu a vzdychá. Byl na tom vůbec Armand kdy jinak? Klidně by se mohl Chuďas i jmenovat, napadne ji a probleskne před ní synův obličej. Armand Ch. Guttormsen, to by mohl mít napsané v pasu.

Ale Armandův pas je plný jiných razítek. Z Argentiny, kde zůstal, když ropný tanker plul dál: „Já za to nemůžu, mami, poskytl mi špatné informace, kdy loď vyplouvá!“ V Rusku šlo zase o kasina: „To ti bankéři, topí se tam v penězích, nevědí, co s nimi!“ Nemovitosti v Karibiku: „Ukázali mi pozemky, nádherný výhled, hned u pláže. Jak jsem mohl vědět, že smlouvy jsou falešné?“ Dobrodružná tajná naleziště ropy v Kanadě, luxusní turistický rezort na východním pobřeží Malajsie: „Šance, která už se neopakuje, nemáš představu! Stačí tam dovézt pár zazobaných turistů, a bude to zlatý důl!“

Zlato se však nekonalo a ten důl, to jsem byla já, myslí si Sina a zabalí se těsněji do tenkého prostěradla. Důl, který už je prázdný, ne, vyluxovaný, zbavený všeho, co se třpytí. Překulí se na bok, temnotu za oknem zakrytým sítí plní vítr neznámými zvuky: šustěním suchých palmových listů, převalujícím se hučením moře, které je obsaženo všude. Jak je možné, že je tady! Sina Guttormsenová, šestašedesát, v důchodu, se právě nastěhovala do domu, ne, do *bure*, na Fidži. *Fidži!* Nejdřív ani nevěděla, kde to je, vytáhla mapu Tichomoří a uviděla drobné tečky severně od Nového Zélandu připomínající drobty udrolené z východního pobřeží Austrálie a bez ladu a skladu rozházené do moře mezi Vanuatu a Tongou. Tichý oceán! Srdce se jí harašivě, prudce rozbuší v prsou. Jeho zvuk přehluší tlumené, trpělivé hučení venku.

Kuchyň v ulici Rugdeveien 19C, před třemi měsíci. Další nepovedený letní den se chýlí ke konci, další odpoledne s šálky kávy vychladlými očekáváním. Zkusila se dívat na televizi, číst časopis, zkusila štěstí – uhodla obvyklé čtyři správné v internetové sazce a na seznamce „Najdi lásku po šedesátce“ se žádné nové tváře neobjevily. Šest nedopalků princek v popelníku a ticho v kuchyni, sucho v krku. Nástěnné hodiny s červeným umělohmotným okrajem drobnými soustvy ukusují čas: Co-ťed? Máš-strach? Proč-ne? Dopis od Kat leží před ní na stole:

Sino, určitě jsi obálku otvírala a v krku Ti strachy narostl knedlík: Co to má být? Proč po mně něco chce někdo z druhé strany zeměkoule?

Není to vůbec nebezpečné. Nikdo Tě nechce ošidit ani okrást. Je to nabídka. Teplého větru a vlahých večerů, proutěného křesla na verandě s vyhlídkou na Tichý oceán. Chceš to? Odvážíš se toho?

Když zazvonil telefon, nadskočila na židli. Domácí telefon na chodbě, dlouhé kvílivé pištění, vykopávka z šedé umělé hmoty. Volání někoho, kdo má pořád ještě na seznamu telefonní číslo k ní domů.

„Haló?“

Krátké zaváhání, právě chtěla slovo zopakovat, tentokrát maličko netrpělivějším hlasem. Jen netrpělivým, ne vyděšeným, protože Armand na pevnou linku nikdy nevolá. Chce ji vždycky zastihnout v okamžiku, kdy je nejméně připravená.

„Sino?“

„Ano?“

„Ahoj... tady Lisbeth.“

Lisbeth. Mluví stejně jako dřív, chraptivě a pomalu. Vzpomněla si na poslední odstavec v dopise od Kat:

*V tom případě k vám nikdy nedorazí a žádné otázky
nebudou zodpovězeny.*

Mohla by dělat jakoby nic, s překvapením všechno popřít, až se dávná kamarádka z gymnázia zeptá, jestli Sina také dostala dopis z Tichomoří. Zoufalý dopis se směšným dotazem, nabubřele předpokládajícím, že ony, chuděry tady doma, nemají nic lepšího na práci než okamžitě opustit své bezvýznamné životy a vrhnout se do letadla, aby se znovu setkaly s Katrine Valeovou.

„Ahoj.“

Sina o sobě věděla, že se tu a tam prozradí. Vydá se napospas tím, že nepředstírá překvapení ani nemluví odmítavým tónem. Prozradila, že jí na kuchyňském stole také leží dopis s leguány a tropickými ptáky na známkách, z něhož se jí v ten červencový čtvrtek zatočila hlava. Zahodila možnost všechno zatajit.

„Ty jsi... ty jsi ten dopis taky dostala?“

„Ano. Dneska.“

„Ty taky. Od Kat.“

Lisbetino udýchané konstatování způsobilo, že Sina před sebou uviděla její ústa, matně růžové rty.

„Ona...“

Co má říct? Co si myslela poté, co ten jediný rukou popsany list dopisního papíru přečetla, zmačkala, uhladila a přečetla znovu?

„... je stejná jako vždycky.“

„To jo...“

Překvapený smích Lisbeth, zvířátko, které vyklouzne z pasti.

Sina znovu zaváhala a nechala plynout vteřiny, až to už déle nedokázala vydržet.

„Výlet do Tichomoří, to by bylo něco! Pro toho, kdo na to má.“

Bylo to jednoduché jako dřív. Lisbeth se urazí stejně lehce jako vždycky. Sina to vycítila, ještě než kamarádka něco řekla. Pouhá drobná poznámka o bezpracně získaném pytlí peněz prorazí